

NAŠE OKUPACE

Vypátrejte příběh okupace ve své obci

ANOTACE:

Ponořte se se svými žáky do srpnových událostí roku 1968 a vypátrejte ve své obci příběhy a místa spojená s okupací Československa vojsky Varšavské smlouvy. S pomocí pamětníků, archivních dokumentů a materiálů z dalších zdrojů skládejte mozaiku „vaší“ okupace a sdílejte tento příběh s ostatními skrze mapovou aplikaci.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

ZV a GV: člověk a společnost, jazyk a jazyková komunikace

OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

ZV a GV: OSV, MV, VDO (ZV), VMEGS

OV: OVDS, IKT

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

ZV a GV: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské

OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí

DOPORUČENÝ VĚK: 12+

CÍLE:

Žáci:

- se seznámí s tím, jak vypadala jejich obec v průběhu pražského jara a srpnové okupace;
- se zajímají o místo, kde žijí;
- se potkávají s pamětníky;
- aktivně vyhledávají informace;
- kriticky pracují s archivními dokumenty, vzpomínkami pamětníků a dalšími materiály;
- se učí pracovat v týmu.

DĚLKA: dle rozhodnutí pedagoga

POMŮCKY:

- **PRACOVNÍ LIST** pro každého žáka
- **RADY A DOPORUČENÍ** pro každého žáka
- záznamová technika dle možností (diktafon, fotoaparát...)
- psací potřeby
- tabule nebo flipchart

POSTUP:

I. MOTIVAČNÍ AKTIVITA

1. Zeptáme se žáků, co ví o srpnové okupaci Československa v roce 1968, co jí předcházelo a co naopak následovalo. Vyzveme žáky, aby spočítali, kolik bylo jejich prarodičům v roce 1968.
2. Následuje projekce filmu.

3. Po projekci se žáků zeptáme, jakým jedním slovem by popsali náladu celého sestřihu, a necháme je volně reagovat. Poté každému rozdáme **PRACOVNÍ LIST** a vyzveme je, aby ho vyplnili. Smyslem aktivity je zachytit bezprostřední dojmy a pocity, které v nich sestřih vyvolal.
4. Reflexe následuje formou řízené diskuse. Žáci si navzájem sdělují své odpovědi, některé z nich můžeme zaznamenávat na tabuli. Zároveň vysvětlujeme žákům to, co jim bylo nejasného, a odpovídáme na jejich otázky.
5. Zeptáme se žáků, zda ví, jakým způsobem zasáhla okupace Československa do života naší obce. Necháme žáky odpovídat a na konec jim sdělíme, že se okupací v naší obci budeme zabývat následujících několik dnů/týdnů.

II. VYTVOŘENÍ TÝMU A ZPRACOVÁNÍ PLÁNU

1. Sdělíme žákům cíl celého projektu – společně v naší obci vypátrat příběh okupace, a to jak naši obec ovlivnila i v následujících letech. Z žáků pak vytvoříme tým. Je na nás, zda chceme do projektu zapojit celou třídu, nebo jen pár aktivních jedinců.
2. Žákům rozdáme **RADY A DOPORUČENÍ**.
3. Sepíšeme si, co je třeba vše udělat, a vytvoříme si plán naší práce i s rozdělením toho, kdo bude mít co na starosti. Do plánování zahrneme vypátrání pamětníků a setkání s nimi, sběr informací a materiálů (v archivu, muzeu, knihovně, u rodinných příslušníků), sepsání příběhu.

III. SETKÁNÍ S PAMĚTNÍKY

1. Společně s žáky vyhledáme ve svém okolí pamětníka/y srpnové okupace v naší obci a dohodneme si s ním/nimi schůzku.
2. Žáci si před setkáním připraví otázky na pamětníka. Vytapí se ho nejen na průběh okupace, ale i na následující období, tedy podzim, smrt Jana Palacha, výročí okupace, na to, jak náš region okupace ovlivňovala dalších 21 let. Například se mohou ptát: *Jak u nás probíhalo pražské jaro? Kdy, kde a jak jste se poprvé dozvěděli/a, že přijely tanky? Pamatujete si emoce, které to ve Vás vyvolalo? Co se dělo dál? Jak jste vnímal/a smrt Jana Palacha? Ovlivňovala Vás přítomnost sovětských vojáků i v dalších letech?*
3. Následuje schůzka s pamětníkem. Na setkání si žáci vezmou diktafon na zaznamenávání rozhovoru (případně ho zaznamenají jiným způsobem) a fotoaparát.
Poznámka: Doporučujeme, aby si žáci získané informace přepsali do uceleného rozhovoru, ze kterého budou vycházet při sepsání celého příběhu.

IV. SBĚR DOBOVÝCH MATERIÁLŮ

1. Zajdeme s žáky do místního muzea, knihovny nebo pátráme v regionálních archivech. Zajímáme se o dobové noviny, letáky, plakáty a jiné tiskoviny, fotografie, dokumenty k našemu pamětníkovi a další materiály.
2. Cenným zdrojem informací mohou být i rodinní příslušníci či známí. Zadáme proto žákům úkol, aby zapátrali doma a přinesli do školy materiály spojené s naším tématem, které naleznou.
3. Všechny sesbírané materiály setřídíme a vybereme ty nejzajímavější, které použijeme do mapové aplikace. I ostatní se nám ale mohou hodit, například při prezentaci našeho pátrání ve škole.

V. SEPSÁNÍ PŘÍBĚHU A SDÍLENÍ V MAPOVÉ APLIKACI

1. Když již máme všechny potřebné informace pohromadě, sepíšeme celý příběh okupace naší obce. K příběhu přidáme i fotografie, dokumenty a další materiály, které se nám podařilo sesbírat.

Tip: Až budete mít příběh sepsaný, vydejte se po stopách okupace. Zkuste si představit, jak vaše obec v srpnu 1968 vypadala a jaká byla tehdejší situace. Pokud máte dobové fotografie některých míst, můžete je vyfotit tak, jak vypadají v dnešní době, a také do mapy přiložit.

2. Celý příběh i se všemi přílohami pošleme na adresu info@pribehybezpravi.cz. (Až bude váš příběh okupace do mapy vložen, dostanete zprávu.)

3. Příběh okupace ve své obci také můžeme prezentovat během listopadu v rámci školy nebo města. Můžeme oslovit místní tisk, uspořádat výstavu, připravit komentovanou prohlídku po místech okupace, workshop nebo projektový den, na který můžeme pozvat i rodiče žáků.

POJMY – POCITY – OTÁZKY

1. Popište pocity, které ve vás sestřih vyvolal.
2. Uveďte nové skutečnosti, které jste se ze sestřihu dozvěděli.
3. Vyjmenujte skutečnosti, které pro vás byly překvapivé.
4. Napište otázky, které vás při sledování napadly.

RADY A DOPORUČENÍ K VYHLEDÁVÁNÍ INFORMACÍ

Veďte si dobrou evidenci

Při rozdělování rolí v týmu nezapomeňte na to, že někdo musí mít na starosti evidenci získaných materiálů. Všechny materiály shromažďujte na jednom místě (např. v šanonu či pořadači) a vždy u nich uvádějte přesné popisky (o jaký materiál se jedná, od koho jste ho získali). Vše si zapisujte – data schůzek, jména zúčastněných, informace, které jste se dozvěděli při rozhovorech či návštěvách. Můžete si vést i deník prací na projektu, do kterého budete všechny tyto informace pravidelně zaznamenávat. Dokumentaci vlastní práce můžete využít při závěrečné prezentaci.

Buďte důvěryhodní

Dvěře institucí i pamětníků vám pomůže otevřít osvědčení o tom, že pracujete na školním projektu. Osvědčení může vystavit škola. Chcete-li navštívit pamětníka, je dobré se s ním spojit nejdříve telefonicky nebo mu napsat dopis. Vysvětlíte mu, na jakém projektu pracujete, a co nejpřesněji popíšete, co se chcete dozvědět. Pokud si pro první návštěvu připravíte malý dárek, například květiny, prolomíte rychleji bariéry a možnou nedůvěru.

Nepodceňujte technické vybavení

Shromažďování podkladů vám usnadní dobré technické vybavení – na schůzky můžete nosit diktafon, případně kameru, pro pořizování reprodukcí dokumentů využijte digitální fotoaparát nebo mobilní telefon s vysokým rozlišením. Některé mobilní telefony mají i funkci diktafonu.

Respektujte zdroj informací

Dříve než si dokumentaci pořídíte a využijete ji při prezentaci výsledků projektu, vyžádejte si svolení osoby či instituce, které patří. Podobně postupujte i s případnými audio- či videonahrávkami. Myslete na to, že informace sdělované pamětníky jsou často velmi osobní a citlivé povahy.

Pracujte s informacemi kriticky

Získané informace je třeba si ověřit z více zdrojů. Některé dokumenty z doby komunistického Československa mohou být účelově zmanipulované, vzpomínky pamětníků jsou subjektivní, takže se mohou vzájemně lišit. Čím více informací se vám podaří shromáždit, tím prokreslenější obraz minulosti budete moci složit. Nenechte se odradit prvotním nedostatkem materiálů a informací. Počítejte s tím, že vyhledat a shromáždit relevantní údaje je náročné a budete tomu muset věnovat čas i energii. Výsledek se ale určitě dostaví.